

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра українознавства та загальної мовної підготовки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Беліков С.Б.

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 5 УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма: «Міжнародний бізнес»

Інститут, факультет: економіко-гуманітарний інститут
гуманітарний факультет

Мова навчання: українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська культура в європейському контексті» для здобувачів вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньої програми «Міжнародний бізнес»

« _____ » _____, 2020 року - 19 с.

Розробники: Дедков М.В., канд.іст.наук, доцент, професор кафедри українознавства та загальної мовної підготовки

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри українознавства та загальної мовної підготовки

Протокол від «10» 05 2020 року № 11

В.о.завідувача кафедри українознавства та загальної мовної підготовки

« 10 » 05 20 20 року (І.В.Чернова)

Схвалено науково-методичною комісією гуманітарного факультету
Протокол від «10» 06 2020 року № 6

« 10 » 06 20 20 року Голова (М.В.Дедков)

Узгоджено групою забезпечення освітньої програми* «Міжнародний бізнес» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

« 10 » 06 2020 року Керівник групи (І.О. Лазнева)

*Якщо дисципліна викладається невідпусковою кафедрою

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»	вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні відносини»; Освітня програма: «Міжнародний бізнес»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: Основні напрямки української культури на різних історичних етапах її становлення та розвитку		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		3-й	3-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Освітній ступінь: бакалавр	14 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	78 год.
		Індивідуальні завдання: год.	
4 год.	6 год.		
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30% до 70%

для заочної форми навчання – 6% до 94%

1. Мета навчальної дисципліни

Доцільність вивчення матеріалу курсу «Українська культура в європейському контексті» обумовлена необхідністю сформувати системні загальні знання з історії української культури як частини загальноєвропейського культурного простору, зокрема головних історичних етапів, ключових подій, персоналій, наукових, мистецьких та освітніх здобутків. розуміти місце і роль культури в структурі людської життєдіяльності; вивчити досвід поколінь та історичні уроки розвитку суспільства, людини, культури; сприяти виробленню високих гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності; розуміти цінність і необхідність збереження культурних здобутків людства.

Мета дисципліни - надати студентам загальні знання в сфері української культури як складової загальноєвропейського культурного та цивілізаційного простору в умовах європейської інтеграції та глобалізації; вміння описувати та аналізувати феномени світової та української культури засобами академічного письма; здатність до критичного мислення, вміння застосовувати елементи критичного мислення у процесі навчання та професійної діяльності у сфері міжнародного бізнесу.

Завдання

- розуміти місце і роль культури в структурі людської життєдіяльності;
- вивчити досвід поколінь та історичні уроки розвитку суспільства, людини, культури;
- формувати всебічно і гармонійно розвинену особистість, людину, що органічно поєднує в собі духовне багатство, моральну чистоту і фізичну досконалість;
- сприяти виробленню високих гуманістичних, духовно-культурних ідеалів, морально-етичних та естетичних критеріїв і принципів життєдіяльності;
- розуміти цінність і необхідність збереження культурних здобутків людства.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин у цілому та міжнародних економічних, зокрема, а також у процесі навчання, що передбачає застосування новітніх теорій та методів при здійсненні комплексних досліджень світогосподарських зв'язків, характеризується комплексністю та невизначеністю умов

загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 03. Здатність навчатися та бути сучасно навченим.

ЗК 04. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК 05. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 08. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 09. Уміння бути критичним та самокритичним.

ЗК 11. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 08. Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

СК 10. Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні.

СК 14. Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами.

СК 16. Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності.

Очікувані програмні результати навчання:

РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.

РН3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.

РН5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.

РН6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з урахуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.

РН7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.

РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.

2. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Європейська та українська культура від найдавніших часів до середини XIV ст.

Тема 1. Давні культури на території України та в світі.

Культура доби кам'яного віку. Трипільська культура. Скіфо-сарматська культура. Зарубинецька та черняхівська культури.

Землеробська культура, соціальна, культурна диференціація суспільства, державність і писемність у Єгипті. Культуротворча роль писемності. Особливості світосприйняття єгиптян: релігія, магія, міфологія, загробний культ. Будівництво гробниць і пірамід. Найвизначніші культурні пам'ятки та знахідки. Значення культури Стародавнього Єгипту для розвитку світової культури. Своєрідність месопотамської культури: космос як держава. Перші у світі правові кодекси. Закони Хаммурапі. Релігійна система та її зв'язок з культурою. Система освіти, клинопис, своєрідність мистецтва. Архітектура палаців і храмів (зиккурати).

Світові досягнення індійської науки. Своєрідність індійського мистецтва та його зв'язок із способом життя. Унікальність китайської культури: ритуал та етика в традиціях народу. Своєрідність китайського мистецтва: триєдність каліграфії, поезії та живопису. Ідеал людини. Великі наукові відкриття, винаходи та їх вплив на світову культуру.

Поняття “античний світ”. Характерні риси давньогрецької культури. Основні етапи її розвитку та їх особливості. Традиції крито-мікенської культури. Специфіка світорозуміння у людей ранньокласового суспільства. Ідеал людини. Міфологія і пантеон богів грецького Олімпу. Поєми Гомера. Видатні грецькі філософи (Піфагор, Сократ, Платон, Аристотель та ін.). Архітектура та скульптура (Лісіпп, Фідій, Пракситель та ін.). Повсякденне життя в Афінах. Олімпійські ігри. Світове значення спадщини давніх греків.

Спадкоємність та самобутність давньоримської культури. Релігійна еволюція від язичництва до християнства. Римське право і його світове значення. Своєрідність світогляду римлян. Переворот у римській культурі під впливом грецької традиції. Філософія і юриспруденція в житті римлян. Римське мистецтво. Римська архітектура та будівельна техніка, скульптурний портрет. Відлуння античності в культурному житті Європи.

Античні міста-держави в Північному Причорномор’ї та в Криму, особливості розвитку матеріальної та духовної культури. Взаємовпливи культур.

Життя, побут, світогляд стародавніх слов’ян. Язичницька культура. Міфологія східнослов’янських племен. Мистецькі набутки слов’ян. Особливості писемності. «Велесова книга». Античні історики про слов’ян та їх культуру

Тема 2. Українська культура у контексті європейського Середньовіччя.

Загальні особливості візантійської культури та етапи її розвитку. Народження нової ідеології: від язичництва до християнства. Наслідки релігійно-світоглядного перевороту і культура. Взаємовідносини християнської церкви і держави. Культурні взаємозв’язки Заходу і Сходу. Храмове мистецтво та іконопис (храм св. Софії в Константинополі). Вплив Візантії на культуру Київської Русі та країн середньовічної Європи. Загальна характеристика доби Середньовіччя як етапу розвитку світової культури. Середньовіччя на Заході і Сході. Поєднання античної і варварської культур, ідей християнства та язичництва в країнах Західної Європи.

Джерела формування культури Київської Русі. Матеріальна і духовна культура східних слов’ян. Уявлення про культуру в Київській Русі. Особливості давньоруського мистецтва. Періоди розвитку давньоруського мистецтва. Хрещення Русі и реформація культури: претензії православ’я бути культурою. Церква та її роль у культурному житті Київської Русі. Монастирі. Писемність і літературна традиція. Освіта та наукові знання. Бібліотеки. Книжна справа. Найдавніші літописи. Ідея єдиної Русі як культурна парадигма («Слово о полку Ігоревім»). Давньоруська міська культура. Культова, оборонна та палацова архітектура. Софійський собор, Десятинна церква, Золоті ворота. Іконопис як один з найбільш яскравих напрямів образотворчого мистецтва. Фрески та мозаїка. Внесок Ярослава Мудрого в розвиток культури.

Історико-культурне значення утворення Галицько-Волинської держави. Фортифікаційна і будівельна діяльність князів. Роль Данила Галицького в культурному піднесенні князівства. Літописання. Галицька архітектурна школа. Іконописні традиції ГВК.

Змістовий модуль 2. Культура доби Відродження та Реформації в Європі та Україні.

Тема 3. Культура Ренесансу.

Відродження як новий етап у розвитку європейської культури. Специфічні риси культури Ренесансу: ідея самоцінності та самодостатності людської особистості, гуманізм, універсалізація. Передумови його формування. Ренесансна культура як цілісне явище, її характер. Основні періоди італійського Ренесансу. Відродження античності й утвердження ідеології гуманізму. Ідеал людини. Визначні наукові відкриття у різних сферах знань. Титани Високого Відродження (Леонардо да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело). “Золоте століття” іспанського живопису (Ель Греко, Дієго Веласкес). Північне Відродження. Найвизначніші митці: М. де Сервантес, Ф. Рабле, В. Шекспір та ін. Видатний мислитель-гуманіст Еразм Роттердамський. Майстри живопису Північної Європи: Х. Босх, А. Дюрер, Ж. Фуке та ін.

Формування і розвиток української культури в XIV –XVII ст. та вплив на нього політичної ситуації. Перехід українських земель під владу Великого князівства Литовського, згодом Речі Посполитої. Вплив мистецтва Відродження на українську архітектуру (сер. XVI ст.). Еволюція української скульптури і живопису в XIV-XVII ст. Вплив релігійного мистецтва на український живопис. Своєрідність української ікони.

Діяльність культурно-освітніх осередків. Особливості функціонування братських шкіл. Розвиток науки, видання букварів, граматики. Полемічна література.

Тема 4. Соціально-культурний динамізм нового часу. Культура в умовах Реформації та Просвітництва.

Реформація і контрреформація та їх вплив на культуру Європи. Протестантизм і формування особистості нового типу. Основні напрями Реформації, найвизначніші ідеологи (М. Лютер, У. Цвінглі, Ж. Кальвін, Т. Мюнцер). Розвиток природознавства та інших наук. Роль географічних відкриттів. Геліоцентрична система М. Коперніка.

Французький абсолютизм, доба Людовіка XIV. Класицизм у культурі XVII ст. Його теоретичні засади (“Мистецтво поетичне” Н. Буало). Ж. Расін, П. Корнель, Мольєр як найяскравіші драматурги-класицисти. Синтез архітектури й садово-паркового мистецтва (Версаль).

Культ розуму. Раціоналістична картина світу і людини в ідеології Просвітництва. Поширення наукових знань. Сентименталізм у художній літературі XVIII ст. Стиль рококо: живопис А.Ватто, Ф.Буше. Італійське мистецтво XVIII ст. Драматургія К.Гольдони та Г.Гоцці. Міський архітектурний пейзаж (Дж.Каналетто, Ф.Гварді). Витоки козацької культури та основні джерела її вивчення. Проблема синкретизму козацької культури. Освітня система в козацькій державі. Козацька етнопедагогіка.

Світоглядно-естетичні засади українського бароко: антиномічність, динамізм, нагромадження прикрас, алегорій та емблем, парадокс та надмірна театральність. Формування нового ідеалу людини – «людина національна». Інтерпретація бароко як національно-органічного стилю в українській культурі. Напрямки розвитку архітектури: єзуїтське бароко, перехідний стиль, українське бароко. Декоративізм, орнаментальність та колористика як характерні риси українського архітектурного бароко. Палацова архітектура. Рококо в українських архітектурних пам'ятках. Розвиток української барокової скульптури. Бароко в живописі (М.Петрахович, І.Руткович), розвиток парсуного портрету і гравюри (О.Тарасевич, Л.Тарасевич, І.Щирський.). Бароко в літературі. Нові здобутки українського барокового музичного мистецтва. Формування національної української культури бароко як стильова домінанта епохи. Розвиток барокової поезії, церковної музики. Поширення хорового (партесно-хорального) співу.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Духовні пошуки кінця XVIII – XIX ст.

Тема 5. Європейська культура кінця XVIII - XIX ст.: духовні пошуки.

Наукові і технічні досягнення. Поява і поширення романтизму як нового типу свідомості, ідеології, мистецької системи: в Німеччині — йєнські та гейдельберзькі романтики Новалис, Ф. Шлегель, Е. Гофман, Ф. Шуберт; в Англії — поети “озерної школи” Дж. Кітс, В. Вордсворт, Дж. Байрон, В. Скотт, В. Тернер; у Франції — В. Гюго, Жорж Санд, Е. Делакруа, Т. Жеріко та ін. Романтична опера (Д. Верді, Ш. Гуно, В. Белліні, Г. Доніцетті). Утвердження реалізму в різних видах мистецтва: в літературі (Стендаль, О. де Бальзак, Ч. Діккенс, Л. Толстой, Ф. Достоевський та ін.); у живописі (Ж. Мілле, Г. Курбе) та ін. Позитивізм і прагматизм. Філософські ідеї А. Шопенгауєра, Ф. Ніцше, А. Бергсона, О. Конта. Декаданс. Натуралізм та модернізм. Імпресіонізм та символізм. Особливості стилю “модерн” у живописі та в архітектурі (І. Врубель, А. Бенуа, К. Сомов, А. Гауді). Неоромантизм у літературі і театральному мистецтві (К. Гамсун, Г. Гауптман, Дж. Кіплінг та ін.).

Вплив соціально-політичних подій на розвиток української культури у першій половині XIX ст. Основні риси культури XIX ст. Ідейний пошук романтизму, індивідуалізму в художній культурі XIX в. Поширення освіти, відкриття шкіл, народних училищ. Роль Харківського та Київського університетів. Розвиток науки та філософської думки. Розвиток історичної науки та фольклорні дослідження. «Історія Русів». Зв'язок народного та професійного мистецтва. Діяльність Т.Г. Шевченка. Кирило-Мефодіївське товариство.

Українська культура в період національного відродження (друга половина XIX – початок XX ст.). Національні культурні організації і рухи в умовах реакційної урядової політики. Роль українського мистецтва у боротьбі зі спробами зросійщення України. Освіта і наука. Діяльність В.Антоновича, М.Костомарова, М.Драгоманова. Особливості літературного процесу. Розвиток українського театрального мистецтва. Музичне мистецтво. М.Лисенко – основоположник української класичної музики. Живопис, скульптура, архітектура.

Змістовий модуль 4. Культура XX - поч. XXI ст.

Тема 6. Проблеми гуманізму на зламі століть (кінець XIX – XX ст.).

Особливості розвитку культури у XX ст. Вплив глобальних потрясінь (війни, революції) на культуру. Ірраціональні тенденції в духовному житті, філософії та мистецтві. Розвиток науки і техніки. Вплив НТР на культуру. Становлення кіномистецтва. Модернізм XX ст. Новітні стилі в мистецтві: абстракціонізм, кубізм, футуризм, дадаїзм, експресіонізм, сюрреалізм. Художні здобутки XX ст. в образотворчому мистецтві (К. Малевич, В. Кандинський, С. Далі та ін.), у літературі (Е. Ремарк, Е. Хемінгуей, А. Камю, Г. Маркес та ін.), драматургії (М. Метерлінк, Б. Шоу, Б. Брехт та ін.). Художня культура другої половини XX ст. Постмодернізм (Дж. Апдайк, Р. Мерль, Кріш, Ф. Дюрренматт, Зюскінд та ін.). Реалістичне мистецтво. Масова та елітарна культура. Молодіжна субкультура. Загальносвітові проблеми: екологія, демографія, політика.

Традиції та новації в українській культурі. Українська культура в європейському та світовому соціокультурному контексті. Криза просвітительського гуманізму та новітня ідеологія української державності. Українське мистецтво — формотворчий чинник української нації.

Основні естетичні принципи модернізму. Українське національне відродження періоду Української революції. Тенденції розвитку української культури у нових політичних умовах. Українізація та її суть. Основні засади п'ятирічних планів культосвітнього будівництва УРСР. Основні напрямки в розвитку українського мистецтва у 20-30-і рр. XX ст. Реалізм та соцреалізм в українському живописі. Український мистецький авангард та його доля. Література й театр на тлі нових національних та соціальних реалій. Стан української кінематографії. О. Довженко. Відносини держави і церкви. Трагедія української культури у період сталінізму. Культура УРСР під час Другої світової війни.

Наука та освіта, преса і радіо, театр і кіно, образотворче мистецтво під час війни.

Створення нових вищих навчальних закладів і розширення мережі науково-дослідних установ у повоєнні часи. Розвиток науки та техніки. Проведення акцій, спрямованих проти творчої інтелігенції, вилучення з бібліотек книг українських політичних діячів і письменників. Поява нових творів літератури і драматургії (А. Малишко, О. Гончар, М. Бажан, Остап Вишня та ін.). Творчість композиторів Г. Майбороди, С. Людкевича та ін. Особливості архітектури та образотворчого мистецтва повоєнних часів. Створення закладів професійно-технічного навчання для підготовки робітничих кадрів.

“Шістдесятники” у боротьбі за національно-культурне відродження України. Посилення ідеологічного тиску та репресій, “чистка” редакцій газет, журналів, видавництв. Розвиток кіно- і театрального мистецтва (С. Параджанов, К. Муратова, Л. Биков, Н. Ужвій, Д. Гнатюк, Є. Мірошниченко та ін.). Розквіт музично-естрадного

мистецтва (В. Івасюк, Н. Яремчук, С. Ротару, В. Зінкевич та ін.). Втрата національної своєрідності в архітектурі містобудування (масові житлові забудови). Традиції українського народного живопису у творах Т. Яблонської та В. Зарецького. Розвиток ужитково-декоративного мистецтва (вироби народних майстрів).

Тема 7. Постмодерністська модель культури у світовій та українській інтерпретаціях.

Принципи мистецтва постмодернізму: відмова від художньої логіки, антиестетизм, усунення мистецтва, ерозія жанрів і стилів. Концептуалізм і його течії: боді-арт, ленд-арт, перфоманс, відеоарт. Нові форми художньої творчості. Архітектура, література, живопис, музика, телебачення доби постмодернізму. Феномен рок-культури. Контркультура. Молодіжні субкультури. Форми масової культури, її ідеали, орієнтованість на загальнодоступність сприйняття і засвоєння. Масова видовищна культура: ідеали й ідоли. Кінопродукція масової культури: детективи, мюзикли, фільми жахів, фільми катастроф, вестерни, ганстерські фільми. Провідні жанри масової культури. Кітч – один з проявів масової культури.

Культурні процеси в Україні після 1991 р. Культурно-мистецькі товариства. Розширення сфер діяльності творчих спілок, мистецьких груп. Гуманістична орієнтація суспільства. Зміцнення зв'язків і співробітництва України з іншими державами. Сучасна українська культура. Українська культура в зарубіжжі. Нові відносини держави і церкви. Культурні контакти з різними країнами.

Нові тенденції в мистецькому житті як результат отриманої в 90-ті рр. свободи творчості. Розвиток української національної музичної школи. Театр і кіно. Негативні наслідки комерціалізації мистецтва. Вплив політичної боротьби в сучасній Україні на розвиток вітчизняної культури. Перспективи розвитку національної культури. Досягнення і проблеми культури незалежної України. Українська культура за межами України. Розвиток українського спорту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Культура України від найдавніших часів до середини XIV ст.												
Тема 1. Давні культури на території України та в світі.	14	2	2			10	14	2	2			10
Тема 2. Українська культура у контексті європейського Середньовіччя	12	2	2			8	14	2			2	10
Разом за змістовим модулем 1	26	4	4			18	28	4	2		2	20
Змістовий модуль 2. Культура України героїчної доби (XIV –XVIII ст.)												
Тема 3. Культура Ренесансу	12	2	2			8	12					12
Тема 4. Соціально-культурний динамізм нового часу. Культура в умовах Реформації	12	2	2			8	12					12

та Просвітництва.												
Разом за змістовим модулем 2	24	4	4			16	24					24
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Українське національно-культурне відродження (кінець XVIII –XIX ст.)												
Тема 5. Європейська культура кінця XVIII - XIX ст.: духовні пошуки.	16	2	2		4	8	18				4	14
Разом за змістовим модулем 3	16	2	2		4	8	18				4	14
Змістовий модуль 4. Українська культура XX - поч. XXI ст.												
Тема 6. Проблеми гуманізму на зламі століть (кінець XIX – XX ст.)	12	2	2			8	10					10
Тема 7. Постмодерністська модель культури у світовій та українській інтерпретаціях	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим модулем 4	24	4	4			16	20					20
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Усього годин												
	90	14	14		4	58	90	4	2		6	78

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Культура Стародавнього світу	2
2	Культура європейського Середньовіччя	2
3	Культура доби Відродження	2
4	Культура бароко (другої половини XVII – XVIII ст.)	2
5	Культура к. XVIII - XIX ст.	2
6	Українська культура на зламі кінця XIX–XX ст. у контексті європейської культури.	2
7	Сучасні культурні практики в Україні	2
	Разом	14

6. Темі практичних занять

Не передбачені навчальним планом.

7. Темі лабораторних занять

Не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Метою самостійної роботи є засвоєння в повному обсязі навчальної програми та

послідовне формування у здобувачів вищої освіти самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	Заочне
1	Найдавніші цивілізації	10	10
2	Культура середньовічної епохи	8	10
3	Культура в період Відродження та Реформації	8	12
4	Культура доби Просвітництва	8	12
5	Романтизм XIX ст.	8	14
6	Нові напрями у культурі XX ст.	8	10
7	Основні світові тенденції розвитку сучасної культури.	8	10
	Разом	58	78

9. Індивідуальні завдання

Для студентів денної форми навчання – виконання 2 індивідуальних домашніх завдань як самостійної роботи з дисципліни «Українська культура в європейському контексті» у формі реферату на семінарські заняття (на вибір):

1. Особливості архаїчної культури.
2. Міфологія і магія архаїчної культури.
3. Виникнення письма, його види.
4. Література як вид мистецтва.
5. Поняття “античність” та “антична культура”.
6. Живопис, його види.
7. Романський та готичний стилі.
8. Культові споруди та основні типи храмів.
9. Гуманізм і Відродження.
10. Іконопис та іконостас.
11. Класицизм, його основні принципи.
12. Особливості стилю бароко.
13. Своєрідність стилю рококо.
14. Сутність поняття “романтизм”. Передумови виникнення романтизму.
15. Модернізм, його сутність.
16. Основні модерністські течії.
17. Поняття авангардизму, його напрями. Постмодернізм у сучасній світовій культурі.
18. Особливості стилю “ампір”.
19. Архітектура як вид мистецтва.
20. Поняття про графіку як вид мистецтва.
21. Кіно- і театральне мистецтво.
22. Масова та елітарна культури.
23. Осередки найдавніших культур.
24. Міфологія, релігія, культури Стародавнього Єгипту.
25. Культура Месопотамії.
26. Літературний спадок найдавніших культур.
27. Культура Стародавньої Індії.
28. Культура Японії серед азійських культур.
29. Культура Стародавнього Ірану.
30. Вплив античності на розвиток культури Західної Європи.
31. Вплив християнства на розвиток культури Середньовіччя.
32. Героїчні народні епоси доби Середньовіччя.

33. Найвизначніші здобутки західноєвропейського мистецтва доби Відродження.
34. Видатні діячі Відродження.
35. Мистецтво бароко.
36. Класицизм у європейському мистецтві XVII ст.
37. Французькі драматурги-класицисти.
38. Просвітницька ідеологія і культура Західної Європи XVIII ст.
39. Стиль рококо у європейському мистецтві.
40. Романтизм у світовій культурі.
41. Утвердження реалізму в літературі та мистецтві XIX ст.
42. Художні здобутки митців-реалістів.
43. Модерністські течії XX ст.
44. Драматургія XX ст.
45. Основні тенденції розвитку світової культури XX ст.
46. Самобутність культури східних слов'ян.
47. Міфологія і мистецтво східних слов'ян.
48. Співвідношення язичництва та християнства в культурі Київської Русі.
49. Бібліотеки і школи Київської Русі.
50. Давньоруські літописи.
51. Визначні архітектурні пам'ятки Київської Русі.
52. Пам'ятки культури Київської Русі.
53. Мозаїка як вид монументального мистецтва.
54. Загальні тенденції розвитку української культури XIV–XVI ст.
55. Формування української духовної книги (XV–XVI ст.).
56. Роль козацтва в розвитку української культури.
57. Козацькі літописи.
58. Культурна місія братств і братських шкіл.
59. Внесок Києво-Могилянської академії в розвиток української культури.
60. Історія українського друкарства.
61. Українська барокова культура.
62. Дерев'яна архітектура в Україні.
63. Просвітницькі ідеї та діяльність Григорія Сковороди.
64. Українська культура доби Гетьманщини.
65. Культурологічна та просвітницька діяльність Івана Мазепи.
66. Національно-культурне відродження в Україні на межі XIX–XX ст.
67. Українське образотворче мистецтво XIX–XX ст.
68. Український модерн.
69. “Шістдесятники” та їх внесок у розвиток культури.
70. Формування українського національного театру.
71. Явище масової культури та його перспективи.
72. Основні етапи розвитку освіти в Україні (братські школи, Острозька академія, Києво-Могилянська академія, університети, сучасні навчальні заклади).

Для студентів заочної форми навчання – контрольна робота згідно методичних указівок щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Історія України» для заочної форми навчання.

10. Методи навчання

Основними формами навчальної роботи при вивченні дисципліни є лекційні та семінарські заняття. Лекції проводяться з базових питань історії української культури, містять узагальнений теоретичний матеріал, які є базою для самостійної роботи студентів. В процесі читання лекцій увага концентрується на найбільш складних питаннях досліджуваної теми, додаються рекомендації для самостійної роботи над відповідними

темами. Спосіб подання інформації студентам в процесі їх пізнавальної діяльності реалізується через певні дії та методи навчання:

- розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;
- пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;
- бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;
- ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);
- практична робота – для використання набутих знань у розв’язанні практичних завдань;
- аналітичний метод – для практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;
- індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;
- дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного.

11. Очікувані результати навчання з дисципліни

Програмні результати навчання	Очікувані результати навчання з дисципліни
РН1. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, усвідомлюючи необхідність навчання впродовж усього життя, проявляти толерантність та готовність до інноваційних змін.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя (ЗК02) Здатність навчатися та бути сучасно навченим (ЗК03) Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності (СК 16)
РН 3. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології, програмні пакети загального і спеціального призначення.	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій (ЗК07)
РН 5. Володіти навичками самоаналізу (самоконтролю), бути зрозумілим для представників інших бізнес-культур та професійних груп різного рівня (з фахівцями з інших галузей знань/видів діяльності) на засадах цінування різноманітності, мультикультурності, толерантності та поваги до них.	Уміння бути критичним та самокритичним (ЗК 09) Здатність визначати функціональні особливості, характер, рівень та ступінь взаємозв’язків між суб’єктами міжнародних економічних відносин та міжнародного бізнесу різного рівня та налагоджувати комунікації між ними (СК 08)
РН 6. Планувати, організовувати, мотивувати, оцінювати та підвищувати результативність колективної праці, здійснювати дослідження в групі під керівництвом лідера, з	Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК 01)

урачуванням вимог та особливостей сьогодення в умовах обмеженості часу.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя(ЗК 02) Здатність планувати та управляти часом(ЗК 04) Здатність працювати в команді(ЗК11)
РН 7. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу(ЗК 08) Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності (СК 16)
РН21. Розуміти і мати навички з ведення ділового протоколу та ділового етикету у сфері міжнародних економічних відносин, враховуючи особливості міжкультурного спілкування на професійному та соціальному рівнях, як державною так і іноземними мовами.	Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні(СК 10) Здатність спілкуватися на професійному та соціальному рівнях з використанням фахової термінології, включаючи усну і письмову комунікацію державною та іноземними мовами (СК 14) Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності (СК 16)
РН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж життя з метою підтримки професійної компетентності на високому рівні.	Здатність обґрунтовувати доцільність застосування правових, економічних та дипломатичних методів (засобів) вирішення конфліктних ситуацій на міжнародному рівні(СК 10) Здатність постійно підвищувати теоретичний рівень знань, генерувати й ефективно використовувати їх в практичній діяльності (СК 16)

12. Засоби оцінювання

Навчальна дисципліна «Українська культура в європейському контексті» викладається за кредитно-модульною системою організації навчального процесу. Тематика дисципліни розрахована на 4 змістовних модулів, які містять 7 тем. Підсумкова кількість балів виставляється як сума балів за усіма поточними формами контролю та підсумковим контролем, передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни.

Методами оцінювання та демонстрування результатів згідно Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка»* є: поточний контроль (контроль відвідування занять студентом, усне опитування, індивідуальне опитування, доповіді); рубіжний контроль (тестування за темами модуля 1, модуля 2); підсумковий контроль (екзамен – форма підсумкового контролю, яка полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни та на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на семінарських заняттях, а також завдань до екзамену). Сумарний результат містить 100 балів.

* Рекомендації з навчально-методичного забезпечення у Національному університеті «Запорізька політехніка» / Укладачі: С.Б. Беліков та ін. Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ, НУ «Запорізька політехніка». 2019. 18 с.

13. Критерії оцінювання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**, контрольні заходи включають в себе вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний, календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Міжнародний бізнес» включає в себе поточний, рубіжний та підсумковий контроль. Також, за окремим наказом ректора, може проводитися ректорський контроль знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль проводиться викладачами під час аудиторних занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Рубіжний контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою, національною та шкалою ЄКТС.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Семестровий контроль з дисципліни «Міжнародний бізнес» проводиться у формі семестрового екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувача вищої освіти. Завдання екзамену включають тестові завдання, теоретичні питання з курсу та практичне завдання.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в екзаменаційну відомість, є сумою балів за різні види навчальної роботи:

Поточне тестування 1				Поточне тестування 2			Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T12 – теми змістових модулів.

** Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»**/ Укладачі: В.Г. Прушківський, С.Т. Яримбаш, В.Л. Грешта, А.В. Пархоменко, С.І. Шило, О.О. Каплієнко, О.В. Коваленко, О.В. Лапкіна, П.В. Сахно, О.М. Стеценко, Н.Л. Ніколаєва, О.В. Савельєва, Л.М. Шило, О.В. Шепель, О.С. Калюжна, Є.О. Фасоль. - Запоріжжя: Навчальний відділ, Навчально-методичний відділ НУ «Запорізька політехніка». 2019. 59 с.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку

90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D		
60-69	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки з планами семінарських занять з дисципліни «Українська культура в європейському контексті» для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / уклад.: М.В. Дедков, Г.І. Шаповалов, І.М. Спудка та ін. - Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 34 с.

2. Тексти (конспект) лекцій з дисципліни «Українська культура в європейському контексті» для студентів усіх спеціальностей усіх форм навчання / Укл.: М.В. Дедков, Г.І. Шаповалов, І.М. Спудка та ін. - Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2020. – 66 с.

3. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Українська культура в європейському контексті» для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання з питаннями для самостійної роботи і тестами для перевірки знань (за вимогами кредитно – модульної системи) та методичне забезпечення модульного контролю знань.

4. Методичні вказівки з питаннями для самостійної роботи студентів та варіантами контрольних робіт з дисципліни "Українська культура в європейському контексті" для студентів усіх спеціальностей заочної форми навчання.

15. Рекомендована література

Базова:

1. Нариси з історії української культури : архітектура, образотворче мистецтво, музика, театр, кіно / М. Ваврух, Р. Гавалюк. – Львів : Світ, 2018. – 224 с.

2. Балух В. О. Культура ранньомодерної Європи : підручник / В.О.Балух. - Харків: Фоліо, 2017.- 495 с.

3. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – 2-ге вид., допов. – Київ : АртЕк, 2017. – 730 с. : іл.

4. Історія української культури: європейський контекст: навч. посіб. / П. В. Вербицька, І. Я. Хома; Нац. ун-т «Львів. політехніка». — Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. — 301 с.

5. Українська культура: цивілізаційний вимір/ Я. С. Калакура, О. О. Рафальський, М. Ф. Юрій. – К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2015. – 496с.

6. Береговий С.Ю. Українська культура у європейському та світовому вимірі/ Навчально-методичний посібник / С.Ю.Береговий. – К.: НУХТ, 2012. – 356 с.

7. Історія української культури: Курс лекцій (під загальною редакцією доктора історичних наук С.О.Костилюєвої. – К.: ІВЦ „Видавництво „Політехніка”, 2010. – 334 с.

8. Історія світової культури / Під заг. ред. М.В. Дедкова. – Запоріжжя: Дике Поле, 2009. – 376 с.

9. Богуцький Ю.П. Українська культура в європейському контексті / [Ю.П. Богуцький, В.П. Андрущенко, Ж.О. Безвершук, Л.М. Новохатько]; За ред. Ю.П. Богуцького. – К.: Знання, 2007. – 679 с.

10. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура: Підручник / М. В. Кордон. – [вид. 2-ге]. - К.: Центр учбової літератури, 2007. – 584 с.

11. Українська та зарубіжна культура. Навч. посіб. / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. Л. Шевнюк та ін.; За ред. М. М. Заковича. — [4-те вид., випр. і допов]. — К.: Знання, 2009. — 589 с.
12. Зотов, В. М. Українська та зарубіжна культура: словник культуролог. термінів: [понад 500 термінів] / В.М.Зотов. - Київ: ЦУЛ, 2009. 264 с.

Допоміжна:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура: Навч. пос. / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чікарьова. - Львів: Світ, 2004. - 344 с.
2. Білик Б. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб./ Б. Білик та ін.; За ред. С. Клапчука, В. Остафійчука. — К.: Вища шк.; Знання, 1999. — 326 с.
3. Гаврюшенко О. А. Історія культури: Навч. посібник / Наук. ред. В. М. Шейко О. А. Гаврюшенко, В. М. Шейко, Л. Г. Тишевська. — К.: Кондор, 2004. — 763 с.
4. Греченко В. Історія світової та української культури: Підруч / [В. Греченко, І. Чорний, В. Кушнерук, В. Режко]. - К.: Літера, 2000. - 464 с.
5. Горський В.С. Філософія в українській культурі: (методологія та історія). Філософські нариси / В. С. Горський. - К.: Центр практичної філософії, 2001. - 236 с.
6. Дещинський Л. Українська та зарубіжна культура. Навчальний посібник / [Л. Дещинський, Я. Денісов, М. Скалецький, Л. Цубов, Н. Барановська, О. Макаруч]. — Вид. 4-е, перероблене і доповнене. — Л.: Бескид Біт, 2005. — 304 с.
7. Зотов В. Українська та зарубіжна культура. Словник культурологічних термінів / В. Зотов, А. Клімачова, В. Таран. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 269 с.
8. Історія народної культури українців: навч. посіб. / Михайло Глушко. — Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. — 416 с.
9. Історія культури України : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / І.В. Довжук ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. — Луганськ : СНУ, 2009. — 551 с.
10. Історія української культури навчальний посібник за редакцією доктора філософських наук О.Ю.Павлової. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 344с.
11. Історія української культури у 5 т.
 - Т.1. Історія культури давнього населення України. — К., 2001.
 - Т.2. Українська культура XIII - першої половини ХУІІ ст. — К., 2002.
 - Т.3. Українська культура першої половини ХУІІ – ХУІІІ ст. — К., 2003.
 - Т.4. Українська культура другої половини ХІХ ст. — К., 2005
 - Т.5. Кн.1. Українська культура ХХ - початку ХХІ століть. — К., 2011.- 862с.
12. Кормич Л.І., Багацький В.В. Культурологія (історія і теорія світової культури ХХ століття): Навч. Посібник / Л. І. Кормич, В. В. Багацький В.В. [3 вид]. - Х.: Одісей, 2004. - 304 с.
13. Культура і побут населення України: Навч.посібник / В.І.Наулко, Л.Ф.Артюх, В.Ф.Гордієнко та ін.. — 2-е вид., доп. та перероб. — К.: Либідь, 1993. — 288с.
14. Курас І. Провідники духовності в Україні / І. Курас. - К.: Вища школа, 2003. - 738 с.
15. Левчук Л. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник / Л. Левчук. — К.: Либідь, 1997. — 449 с.
16. Матвеева Л. Культурологія: Курс лекцій: Навч. посібник / Л. Матвеева. — К.: Либідь, 2005. — 512 с.
17. Миропольська Н. Художня культура світу: Європейський культурний регіон: Навч. посіб. / [Н. Миропольська, Е. Белкіна, Л. Масол, О. Оніщенко]. — К.: Вища школа, 2001. — 191 с.
18. Пальм Н. Д. Історія української культури : навчальний посібник / Н.Д. Пальм, Т.Є. Гетало. — Х.: Вид. ХНЕУ, 2013. — 296 с.

- https://vakin.livejournal.com/1001225.html?utm_source=fbsharing&utm_medium=social&fbclid=IwAR2abvZvxeie-9AFqrvSDz1devE50lnNYvjoHphyAaTjJKfZMg88YmdJhvk
7. Вадим Альошин. Український скульптор бароко XVIII століття Іоанн Георг Пінзель. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://vakin.livejournal.com/1001225.html?utm_source=fbsharing&utm_medium=social&fbclid=IwAR2S2QIHw1yFymkooabdIBzMrZ5U4xvtv61MRvloCc8APsX0-fllfseY6M
 8. Вадим Альошин. "Українська абетка" Г. Нарбута. 25 грудня 2014. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://vakin.livejournal.com/840903.html?utm_source=fbsharing&utm_medium=social&fbclid=IwAR3MHfdtRNRhmdW268A2DdvPIOPohrwiNQ-iH5KLT2HQkAq_KU-Qd1SEFwM
 9. Олексій Бухал. Ян де Вітте: суворий генерал і легендарний архітектор. 8 липня 2019.- [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/blogs-48886632>
 10. Іван Котляревський: письменник, який довів, що українська мова є літературною. 9 вересня 2019. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://ukrainianpeople.us/%d1%96%d0%b2%d0%b0%d0%bd-%d0%ba%d0%be%d1%82%d0%bb%d1%8f%d1%80%d0%b5%d0%b2%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b8%d0%b9-%d0%bf%d0%b8%d1%81%d1%8c%d0%bc%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d0%b8%d0%ba-%d1%8f%d0%ba%d0%b8%d0%b9-%d0%b4/?fbclid=IwAR1QSE4XcwSlen54RCMOVUzkpFRBkxuwZinTGATywnrqls1CKWdgcez6Gc>